

Spis treści

Wstęp {Lidia Grzesiuk, Elżbieta Galińska}.....	15
--	----

Część pierwsza

BADANIA NAD PSYCHOTERAPIĄ

Rozdział 1. MODELE BADAŃ NAD PSYCHOTERAPIĄ..... 21

1.1. Założenia i cele badawcze {Urszula Jakubowska}.....	21
1.2. Strategia badań nad psychoterapią {Urszula Jakubowska}.....	24
1.2.1. Model studium przypadku.....	24
1.2.2. Model korelacyjny.....	27
1.2.3. Model eksperymentalno-naturalistyczny.....	31
1.2.4. Model eksperymentalno-laboratoryjny.....	34
1.3. Uwagi końcowe {Urszula Jakubowska}.....	37

Rozdział 2. WYNIKI BADAŃ NAD UCZESTNICTWEM

W PSYCHOTERAPII I REZYGNACJĄZ NIEJ..... 45

2.1. Motywy podejmowania psychoterapii {Jadwiga Rakowska}.....	45
2.2. Problemy związane z aktywną rekrutacją pacjentów do terapii {Jadwiga Rakowska}	46
2.3. Czynniki związane z przyjęciem pacjentów na psychoterapię {Jadwiga Rakowska}....	47
2.4. Odmowa podjęcia psychoterapii {Jadwiga Rakowska}.....	48
2.5. Rezygnacja z psychoterapii {Jadwiga Rakowska}.....	50
2.5.1. Częstotliwość rezygnowania pacjentów z psychoterapii.....	51
2.5.2. Czynniki związane z rezygnacją z psychoterapii.....	54
2.6. Wnioski końcowe {Jadwiga Rakowska}.....	68

Rozdział 3. PROBLEMY METODOLOGICZNE BADAŃ NAD SKUTECZNOŚCIĄ PSYCHOTERAPII..... 71

3.1. Czynniki specyficzne i niespecyficzne {Jadwiga Rakowska}.....	71
3.2. Trudności związane z oceną rezultatów psychoterapii {Jadwiga Rakowska}.....	73

3.3. Wpływ nieformalnej pomocy psychologicznej na rezultaty psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	74
3.4. Podręczniki prowadzenia psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	75
3.5. Przykłady badań będących podstawą oceny skuteczności psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	76
3.6. Efektywność terapii prowadzonej na użytek badań i w warunkach praktyki klinicznej (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	79
3.7. Sumowanie wyników wielu badań -metaanaliza (<i>Jadw/gaRa/cows/ca</i>).....	81
Rozdział 4. WYNIKI BADAŃ NAD SKUTECZNOŚCIĄ PSYCHOTERAPII PODSUMOWANE W METAANALIZACH.....	83
4.1. Porównanie oddziaływania psychoterapii i braku oddziaływania (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	83
4.2. Porównanie oddziaływania psychoterapii i oddziaływania relacji terapeutycznej (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	86
4.3. Porównanie oddziaływania różnych form psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	87
4.3.1. Badania niewykazujące różnic w skuteczności metod psychoterapii.....	87
4.3.2. Badania wykazujące różnice w skuteczności metod psychoterapii - efekty interakcyjne.....	90
4.4. Porównanie skutków bezpośrednich i odroczonej (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	98
4.5. Wnioski końcowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	99
Rozdział 5. SPECYFICZNE INTERWENCJE PSYCHOLOGICZNE W TERAPII OKREŚLONYCH PROBLEMÓW KLINICZNYCH.....	101
5.1. Depresja (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	101
5.1.1. Terapia poznawcza.....	101
5.1.2. Terapia behawioralna.....	103
5.1.3. Trening umiejętności rozwiązywania problemów.....	103
5.1.4. Terapia interpersonalna.....	104
5.1.5. Terapia małżeńska.....	104
5.2. Lęk uogólniony (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	106
5.2.1. Terapia poznawczo-behawioralna.....	106
5.2.2. Trening relaksacji.....	107
5.3. Fobia społeczna (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	108
5.3.1. Ekspozycja na bodźce wywołujące lęk.....	108
5.3.2. Połączenie ekspozycji na bodźce, które wywołują lęk, z rekonstrukcją przekonań.....	109
5.4. Zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	110
5.4.1. Ekspozycja na bodźce wywołujące lęk i zapobieganie reakcji kompulsyjnej.....	110
5.4.2. Ekspozycja na bodźce wywołujące lęk i zapobieganie reakcji kompulsyjnej z udziałem członka rodziny.....	111
5.4.3. Terapia poznawcza.....	111
5.5. Agorafobia (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	112
5.5.1. Ekspozycja na bodźce wywołujące lęk.....	112
5.5.2. Ekspozycja na bodźce wywołujące lęk wspomagana przez partnera.....	113
5.6. Panika (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	114
5.6.1. Terapia poznawcza.....	114
5.6.2. Terapia behawioralno-poznawcza.....	116

5.6.3. Ekspozycja na bodźce wywołujące lęk	117
5.6.4. Trening relaksacji	118
5.7. Zaburzenie stresowe pourazowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	119
5.7.1. Wyobrażeniowa ekspozycja na bodźce wywołujące lęk	119
5.7.2. Trening uodporniania się na stres/„zaszczepiania stresu”.....	120
5.7.3. Desensytyzacja wspomaganą przez ruchy gałek ocznych	120
5.8. Schizofrenia (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	121
5.8.1. Trening umiejętności społecznych.....	121
5.8.2. Terapia rodzinna.....	121
5.9. Uzależnienie od alkoholu (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	124
5.9.1. Trening umiejętności społecznych.....	124
5.9.2. Ekspozycja na bodźce wywołujące pragnienie picia.....	125
5.9.3. Ekspozycja na bodźce wywołujące pragnienie picia połączona ztreningiem radzenia sobie ze stresem.....	125
5.9.4. Terapia poznawczo-behawioralna	125
5.9.5. Małżeńska terapia behawioralna.....	125
5.10. Uzależnienie od narkotyków (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	128
5.10.1. Wspierająca terapia psychodynamiczna.....	128
5.10.2. Terapia behawioralno-poznawcza	128
5.10.3. Terapia oparta na wzmocnieniach.....	129
5.11. Uzależnienie od nikotyny (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	130
5.11.1. Terapia behawioralna.....	130
5.11.2. Terapia behawioralno-poznawcza.....	131
5.12. Zaburzenia odżywiania (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	131
5.12.1. Farmakoterapia.....	131
5.12.2. Terapia poznawczo-behawioralna.....	132
5.12.3. Ekspozycja na bodźce, które budzą lęk, z zapobieganiem reakcji wymiotowania.....	134
5.13. Problemy małżeńskie (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	136
5.13.1. Behawioralna terapia małżeńska.....	136
5.13.2. Małżeńska terapia poznawcza.....	137
5.13.3. Małżeńska terapia psychodynamiczna.....	138
5.13.4. Małżeńska terapia skoncentrowana na emocjach.....	139
5.13.5. Małżeńska terapia systemowa.....	140
5.14. Zaburzenia seksualne (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	140
5.14.1. Terapia behawioralna dysfunkcji seksualnej kobiet z udziałem partnera.....	140
5.14.2. Terapia dysfunkcji seksualnej kobiet połączona z małżeńską terapią behawioralną.....	142
5.15. Ból (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	143
5.15.1. Terapia behawioralna.....	143
5.15.2. Terapia poznawczo-behawioralna.....	144
5.15.3. Terapia poznawcza.....	146
5.15.4. Trening relaksacji.....	147
5.15.5. <i>Biofeedback</i>	147
5.15.6. <i>Biofeedback</i> połączony z treningiem relaksacji.....	148
5.15.7. Terapia psychodynamiczna.....	149
5.15.8. Hipnoza.....	150

5.16. Nowotwory (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	150
5.16.1. Terapia poznawczo-behawioralna.....	150
5.16.2. Grupowa terapia wspierająca zorientowana na wyrażanie emocji.....	151
5.16.3. Trening relaksacji.....	151
5.17. Wnioski końcowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	152

Rozdział 6. **SKUTECZNOŚĆ PSYCHOTERAPII**

A CECHY PACJENTA I TERAPEUTY	155
6.1. Cechy pacjenta a rezultaty terapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	155
6.1.1. Cechy demograficzne - wiek, płeć, status społeczno-ekonomiczny.....	155
6.1.2. Poziom zaburzenia.....	157
6.1.3. Poziom trudności interpersonalnych.....	161
6.1.4. Siła ego.....	162
6.1.5. Inteligencja.....	163
6.1.6. Poczucie wewnętrznej lub zewnętrznej kontroli.....	164
6.1.7. Oczekiwania wobec psychoterapii.....	164
6.1.8. Zaangażowanie w proces terapii.....	166
6.1.9. Preferencje pacjenta w zakresie metody terapii.....	168
6.2. Cechy terapeuty a rezultaty psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	168
6.2.1. Cechy demograficzne - wiek, płeć, pochodzenie etniczne, status.....	169
6.2.2. Kwalifikacje i doświadczenie.....	171
6.2.3. Zdrowie psychiczne.....	174
6.2.4. Cechy osobowości.....	176
6.2.5. Cechy terapeuty związane z wpływem społecznym.....	180
6.2.6. Oczekiwania co do rezultatów terapii.....	181
6.2.7. Dyrektywność jako cecha związana ze stosowanym podejściem.....	181
6.2.8. Przestrzeganie reguł modelu terapii.....	182
6.3. Cechy pomocne w relacji terapeutycznej (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	183
6.4. Wnioski końcowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	186

Rozdział 7. **CZYNNIKI PROCESU PSYCHOTERAPII**

A JEJ REZULTATY	189
7.1. Czynniki procesu psychoterapii istotne dla uzyskania pożądanych rezultatów (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	189
7.1.1. Kontrakt terapeutyczny.....	189
7.1.2. Współdziałanie pacjenta i terapeuty.....	191
7.1.3. Więź terapeutyczna.....	194
7.1.4. Stosunek do samego siebie pacjenta i terapeuty.....	196
7.1.5. Skutki sesji, efekty wczesnych faz leczenia, czas trwania terapii.....	197
7.2. Model zmiany zachowań (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	197
7.2.1. Fazy zmiany zachowań.....	197
7.2.2. Rola oceny korzyści i kosztów związanych ze zmianą.....	198
7.2.3. Procesy prowadzące do zmiany zachowań.....	199
7.2.4. Dostosowanie interwencji terapeutycznych do fazy zmiany zachowań.....	200
7.3. Miniefekty psychoterapii w wyniku zastosowania specyficznej techniki (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	202

7.4. Zmiana zachowań a przejmowanie przez pacjenta wartości terapeuty (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	202
7.5. Wnioski końcowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	203
Rozdział 8. NEGATYWNE SKUTKI PSYCHOTERAPII.....	205
8.1. Częstotliwość występowania zmian negatywnych u pacjentów poddanych psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	205
8.2. Interakcja rodzaju zaburzeń pacjenta i techniki terapeuty (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	206
8.3. Cechy terapeuty a negatywne skutki psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	207
8.4. Wartości uznawane przez terapeutę (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	210
8.5. Skutki nawiązywania przez terapeutę kontaktów seksualnych z pacjentem (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	210
8.6. Sesje indywidualne lub z udziałem członków rodziny (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	212
8.7. Wnioski końcowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	213
Rozdział 9. SKUTECZNOŚĆ PSYCHOTERAPII DZIECI I MŁODZIEŻY.....	215
9.1. Specyfika psychoterapii dzieci i młodzieży (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	215
9.1.1. Rola środowiska społecznego.....	215
9.1.2. Poziom rozwoju.....	216
9.2. Ocena skuteczności psychoterapii dzieci i młodzieży (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	219
9.2.1. Charakterystyka badań.....	219
9.2.2. Ocena skuteczności psychoterapii na podstawie metaanaliz.....	220
9.2.3. Skuteczność interwencji psychologicznych wobec zachowań przestępczych.....	221
9.2.4. Efektywność psychoterapii przystosowanej kulturowo.....	222
9.2.5. Trwałość zmiany uzyskanej w psychoterapii.....	223
9.3. Czynniki związane ze skutecznością psychoterapii (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	224
9.3.1. Cechy metody leczenia.....	224
9.3.2. Cechy pacjenta.....	225
9.3.3. Cechy terapeuty.....	227
9.3.4. Zmienne procesu terapeutycznego.....	228
9.4. Skuteczność specyficznych metod psychoterapii w leczeniu określonych zaburzeń klinicznych dzieci i młodzieży (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	228
9.4.1. Terapia poznawczo-behawioralna w leczeniu lęku.....	229
9.4.2. Trening umiejętności radzenia sobie w leczeniu depresji.....	230
9.4.3. Trening umiejętności rozwiązywania problemów w eliminowaniu zachowań negatywistycznych i agresywnych.....	232
9.4.4. Trening umiejętności rodzicielskich w eliminowaniu zachowań negatywistycznych i agresywnych.....	233
9.4.5. Terapia wielosystemowa w korygowaniu zachowania antyspołecznego.....	235
9.4.6. Terapia behawioralna w leczeniu otyłości.....	236
9.4.7. Terapia behawioralna w leczeniu autyzmu.....	237
9.4.8. Przygotowanie do zabiegów medycznych za pomocą modelowania przy użyciu filmu.....	238
9.5. Wnioski końcowe (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	238

SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII

Wprowadzenie { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	243
Rozdział 10. ZAGADNIENIA OGÓLNE SZKOLENIA W PSYCHOTERAPII ..245	
10.1. Dobór kandydatów do szkolenia { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	245
10.2. Elementy szkolenia w psychoterapii { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	247
10.2.1. Superwizja.....	247
10.2.2. Własna terapia szkolącego się.....	248
10.2.3. Szkolenie dydaktyczne.....	249
10.3. Zmiany szkolenia w psychoterapii { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	251
Rozdział 11. SZKOLENIE Z PUNKTU WIDZENIA PSYCHOANALIZY	
I PODEJŚCIA PSYCHODYNAMICZNEGO	255
11.1. Szkolenie w psychoanalizie { <i>Maria Lis-Turlejska, Katarzyna Schier</i> }.....	255
11.2. Problemy selekcji kandydatów do szkolenia { <i>Maria Lis-Turlejska, Katarzyna Schier</i> }	258
11.3. Szkolenie w psychoanalizie a szkolenie w psychoterapii psychoanalitycznej i psychodynamicznej { <i>Maria Lis-Turlejska, Katarzyna Schier</i> }.....	260
Rozdział 12. SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII Z PUNKTU WIDZENIA	
PODEJŚCIA BEHAVIORALNEGO	263
12.1. Dobór osób do szkolenia. Przykład programu treningowego w psychoterapii behawioralnej { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	263
12.2. Znaczenie własnej terapii w szkoleniu z perspektywy podejścia behawioralnego { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	265
12.3. Badania nad szkoleniem w terapii behawioralnej { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	266
Rozdział 13. SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII Z PUNKTU WIDZENIA	
PODEJŚCIA POZNAWCZO-BEHAWIORALNEGO	269
13.1. Podstawowe elementy programu szkoleniowego w psychoterapii poznawczo-behawioralnej { <i>Magdalena Gulcz, Małgorzata Dragan, Maria Lis-Turlejska</i> }.....	272
13.2. Podstawowe zasady obowiązujące w psychoterapii poznawczo-behawioralnej { <i>Magdalena Gulcz, Małgorzata Dragan, Maria Lis-Turlejska</i> }.....	272
13.2.1. Współpraca terapeutyczna.....	272
13.2.2. Ukierunkowane odkrywanie.....	272
13.2.3. Formułowanie przypadku.....	273
13.2.4. Struktura szkolenia.....	274
13.2.5. Ewaluacja poziomu nabywanych umiejętności.....	274
13.3. Superwizja w terapii poznawczo-behawioralnej { <i>Magdalena Gulcz, Małgorzata Dragan, Maria Lis-Turlejska</i> }.....	275
Rozdział 14. SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII Z PUNKTU WIDZENIA	
MODELI OPARTYCH NA DOŚWIADCZENIU {EXPERIENTIAL}	277
14.1. Wprowadzenie { <i>Maria Lis-Turlejska</i> }.....	277

14.2. Badania dotyczące szkolenia w psychoterapii opartej na doświadczeniu (<i>Maria Lis-Turlejska</i>).....	278
Rozdział 15 SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII SYSTEMOWEJ	283
15.1. Zasady terapii zasadami szkolenia (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	283
15.1.1. Przykład stosowania zasad terapii w konsultacji.....	284
15.2. Metody szkolenia i superwizji (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	286
15.3. Charakterystyka szkolenia prowadzonego przez poszczególne szkoły psychoterapeutyczne (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	288
15.3.1. Terapia strategiczna zespołu z Mental Research Institute.....	288
15.3.2. Terapia systemowa grupy z Mediolanu.....	289
15.3.3. Terapia strukturalno-strategicznaHaleya/Madanes.....	290
15.3.4. Terapia strukturalna Minuchina.....	290
15.3.5. Behawioralna terapia rodzinna.....	291
15.3.6. Podejście międzypokoleniowe Bowena.....	291
15.3.7. Terapia symboliczno-doświadczeniowaWhitakera.....	292
15.3.8. Terapia kontekstualna Boszormenyi-Nagy'ego.....	293
15.3.9. Psychoterapia zorientowana na rodzinę pochodzenia Framo.....	293
15.4. Badania nad szkoleniem w terapii systemowej (<i>Jadwiga Rakowska</i>).....	293
Rozdział 16. KOMPETENCJE I STANDARDY SZKOLENIA PSYCHOTERAPEUTÓW GRUPOWYCH	299
16.1. Niezbędna wiedza (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	299
16.2. Własna psychoterapia indywidualna (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	300
16.3. Udział w psychoterapii grupowej w roli uczestnika (pacjenta) (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	300
16.4. Obserwacja sposobu prowadzenia grupy przez doświadczonego psychoterapeutę (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	302
16.5. Samodzielnie prowadzona grupa z superwizją (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	302
16.6. Uwagi końcowe (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	303
Rozdział 17. KSZTAŁCENIE PSYCHOLOGÓW KLINICZNYCH W USA ...	305
17.1. System kształcenia prowadzący do uzyskania licencji psychologa klinicznego (<i>Aneta Mięgisz, Maria Lis-Turlejska</i>).....	305
17.2. Model „naukowiec-praktyk” (<i>scientist-practitioner</i>) (<i>Aneta Mięgisz, Maria Lis-Turlejska</i>).....	307
17.3. Warunki uzyskania licencji (<i>Aneta Mięgisz, Maria Lis-Turlejska</i>).....	308
17.3.1. Wykształcenie.....	308
17.3.2. Staż pod superwizją.....	308
17.3.3. Egzamin.....	309
17.4. Zasady zachowania licencji (<i>Aneta Mięgisz, Maria Lis-Turlejska</i>).....	309
17.5. Program studiów doktoranckich (Ph.D.) w zakresie psychologii klinicznej realizowany w University of Texas w Austin (<i>Aneta Mięgisz, Maria Lis-Turlejska</i>).....	311
17.5.1. Wykłady obowiązkowe.....	311
17.5.2. Badania naukowe.....	312
17.5.3. Praktyka kliniczna.....	312
17.6. Rys historyczny kształcenia psychologów (<i>Aneta Mięgisz, Maria Lis-Turlejska</i>)....	313

**AUTORSKIE PROPOZYCJE SZKOLENIA
W PSYCHOTERAPII. Z DOŚWIADCZEŃ KATEDRY
PSYCHOPATOLOGII I PSYCHOTERAPII
WYDZIAŁU PSYCHOLOGII UW**

Wprowadzenie (<i>Lidia Grzesiuk</i>).....	319
Rozdział 18. ZNACZENIE WIEDZY PSYCHOLOGICZNEJ W KSZTAŁCENIU PSYCHOTERAPEUTÓW (<i>Ewa Trzebińska</i>).....	327
Rozdział 19. BADANIA NAD PSYCHOTERAPIĄ PROWADZONĄ W AKADEMICKIM OŚRODKU PSYCHOTERAPII	333
19.1. Metoda badań (<i>Lidia Grzesiuk</i>).....	334
19.1.1. Osoby badane.....	335
19.1.2. Sposób pomiaru zmiennych.....	339
19.2. Wyniki badań i dyskusja (<i>Lidia Grzesiuk</i>).....	341
19.2.1. Różnice między pacjentami, którzy ukończyli psychoterapię, a tymi, którzy ją przerwali.....	341
19.2.2. Związek między powodami zgłoszenia się do terapii a jej efektami.....	342
19.2.3. Związek przebiegu psychoterapii z jej efektami.....	344
19.2.4. Znaczenie psychoterapii dla pacjentów.....	346
Rozdział 20. ĆWICZENIE PODSTAWOWYCH UMIEJĘTNOŚCI PSYCHOTERAPEUTYCZNYCH	353
20.1. Forma warsztatów jako sposobność zdobycia umiejętności (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	353
20.2. Umiejętności związane z nawiązywaniem kontaktu i prowadzeniem rozmowy terapeutycznej (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	354
20.3. Radzenie sobie w trudnych sytuacjach i z trudnymi pacjentami (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	359
20.4. interakcja pacjent-terapeuta, zjawiska w procesie psychoterapii (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	361
20.5. Prowadzenie sesji terapeutycznej, odpowiedzialność za pacjenta i przebieg terapii, rola koterapeuty (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	362
20.6. Zawieranie kontraktu, praca nad celem w psychoterapii - ekologia zmian mających miejsce w trakcie psychoterapii (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	363
20.7. Wzmocnienia w terapii, budowanie na pozytywach (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	365
Rozdział 21. TRENING TERAPEUTYCZNY JAKO DOŚWIADCZENIE OSOBISTE I METODA ZDOBYWANIA WIEDZY	371
21.1. Warunki organizacyjne treningów terapeutycznych grup składających się ze studentów psychologii (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	372

21.2. Specyfika grup składających się ze studentów psychologii (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	373
21.3. Przebieg treningu psychoterapeutycznego (<i>Barbara Tryjarska</i>).....	376

Rozdział 22. **SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII STRATEGICZNEJ.**

<i>Autorskie doświadczenia Jadwigi Rakowskiej</i>	381
22.1. Wprowadzenie do teorii i praktyki terapii strategicznej.....	381
22.2. Obserwacja przebiegu terapii.....	382
22.3. Przygotowanie do prowadzenia terapii.....	383
22.4. Prowadzenie terapii pod superwizją.....	384
22.5. Uwagi końcowe.....	392

Rozdział 23. **SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII GRUPOWEJ.**

<i>Autorskie doświadczenia Barbary Tryjarskiej</i>	393
23.1. Stosunek do pacjentów.....	393
23.2. Założenia dotyczące psychoterapii grupowej - czego uczyć w zakresie diagnozy i psychoterapii.....	395
23.3. Rozwijanie wiedzy o sobie w roli psychoterapeuty.....	401

Rozdział 24. **PRAKTYCZNE UCZENIE PSYCHOTERAPII - KURS**

DLA POCZĄTKUJĄCYCH. <i>Autorskie doświadczenia Ewy Trzebińskiej...</i>	4
24.1. Formy i organizacja szkolenia.....	403
24.1.1. Zespół terapeutyczny.....	403
24.1.2. Przygotowanie do pracy z pacjentem.....	404
24.1.3. Zapobieganie trudnościom w szkoleniu.....	406
24.2. Teoretyczne podstawy i techniki pracy z pacjentem.....	409
24.3. Relacja terapeutyczna.....	413
24.3.1. Dyrektywna opiekuńczość.....	413
24.3.2. Przymierze terapeutyczne.....	415
24.3.3. Komfort psychiczny pacjenta.....	416
24.3.4. Autoprezentacja.....	419
24.4. Przebieg pracy z pacjentem.....	420
24.4.1. Zasada „nieustającej psychoterapii”.....	420
24.4.2. Zasada „jednego małego kroku”.....	422
24.4.3. Zasada „nierówności racji”.....	423

Rozdział 25. **SZKOLENIE STUDENTÓW PSYCHOLOGII**

W PSYCHOTERAPII. <i>Autorskie doświadczenia Lidii Grzesiuk</i>	427
25.1. Założenia wyznaczające sposób szkolenia oraz organizacja szkolenia.....	428
25.1.1. Relacje mistrz - uczeń między psychoterapeutą a koterapeutami.....	428
25.1.2. Znaczenie poznawania technik psychoterapeutycznych.....	429
25.1.3. Preferowany typ relacji pacjent-terapeuta.....	431
25.1.4. Zakres odpowiedzialności koterapeutów.....	431
25.1.5. Przeniesienie i przeciwprzeniesienie.....	432
25.2. Struktura szkolenia.....	435
25.3. Przygotowanie studentów do podjęcia roli koterapeuty.....	438
25.4. Zadania i wymagania stawiane studentom.....	439

25.4.1. Zadania i wymagania dotyczące spotkań indywidualnych.....	440
25.4.2. Zadania i wymagania dotyczące sesji psychoterapii grupowej.....	443
25.4.3. Superwizja.....	444

Rozdział 26. **SZKOLENIE W PSYCHOTERAPII DYNAMICZNEJ.**

<i>Autorskie doświadczenia Marka Jasińskiego.....</i>	<i>447</i>
26.1. Zasady pracy terapeutycznej.....	448
26.2. Cele zajęć.....	449
26.3. Zakłócenia i trudności przebiegu terapii psychodynamicznej w AOP.....	450

Rozdział 27. **PROBLEMY ETYCZNE W PSYCHOTERAPII.**

27.1. Kulturowy relatywizm w pojmowaniu zdrowia psychicznego (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	454
27.2. Uwikłanie perspektywy wartościującej w koncepcjach terapeutycznych (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	454
27.3. Problemy zawodu psychologa klinicznego (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	454
27.4. Wymagania osobowościowe i kompetencje zawodowe psychoterapeuty (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	455
27.5. Problemy etyczne w psychoterapii (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	456
27.6. Problematyka niedobrowolności hospitalizacji psychiatrycznej (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	458
27.7. Przemoc w rodzinie - stosowanie przemocy wobec dzieci i współmałżonka (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	459
27.8. Nadużycia seksualne wobec dzieci i osób dorosłych (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	460
27.9. Pomoc psychologiczna osobom terminalnie chorym i umierającym oraz ich rodzinom (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	461
27.10. Uwarunkowania zaburzeń -genetyczne <i>versus</i> społeczne (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	462
27.11. Ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (<i>Mirosława Huflejt-Łukasik</i>).....	463
<i>Bibliografia.....</i>	<i>465</i>
<i>Indeks nazwisk.....</i>	<i>557</i>
<i>Indeks rzeczowy.....</i>	<i>581</i>
<i>Noty o Autorach.....</i>	<i>587</i>